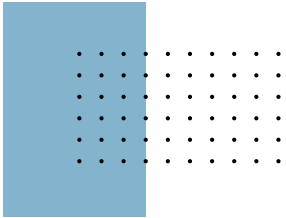

RANNAROOTSI
KULTUURIPÄRANDI
VÄÄRTUSTAMINE
JA RAKENDAMINE

UURINGU
RAPORT
2023

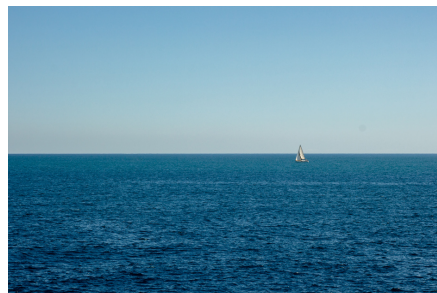

SISUKORD

Sissejuhatus	3
Metoodika ja protsess	5
1.1. Vastajate elukoht	7
1.2. Rannarootslasena määratlemine ja seos piirkonnaga	9
1.3. Tegurid elukoha valikul	13
2.1. Lahendamist vajavad probleemid piirkonnas	16
2.2. Pärand	18
2.3. Side rannarootsi kultuuriga	21
3.1. Peamised ettevõtlusvaldkonnad	25
3.2. Rannarootsi pärand ettevõtluses	26
3.3. Rannarootsi kultuuri ja pärandi seos toote- ning teenusearendusega	29
3.4. Turismi potentsiaal	31
4.1. Eestirootslaste vaade	35
5. Raporti koostamisel kasutatud dokumendid ja allikad	39
Tsitaate küsimustikest	40

SISSEJUHATUS

Käesolev raport esitleb uuringu tulemusi, mis on seotud rannarootsi kultuuriruumis elamise ja tegutsemisega. Selle eesmärgiks on kaardistada inimeste arvamused ja kogemused seoses rannarootsi kultuuripärandi, kogukonna toimimise, hariduse, töö-ja ettevõtluselu ning turismiga. Uuring viidi ellu Sihtasutus Läänemaa tellimusel ja rahastamisel.

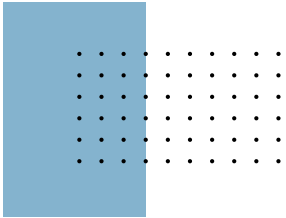
Uuring oli suunatud kõigile ühel või teisel moel rannarootsi ajaloolise kultuuriruumiga seotud inimestele, sh pikemat või lühemat aega piirkonnas elanud püsielanikud, suvekodu ja muu kinnisvara omanikud, samuti mujal elavad inimesed, kellel on piirkonnaga muu (nt tööalane) kokkupuude. Uuring viidi läbi järgnevates piirkondades: Lääne-Nigula vald (Kullamaa osavald, Martna osavald, Noarootsi osavald, Oru osavald, Nõva osavald, Taebla osavald, Palivere osavald ja Risti osavald), Haapsalu linn ning Vormsi vald.

Lisaks põhiuuringule viidi tellija soovil läbi ka lisauuring Rootsis elavate eestirootslaste vaadete kaardistamiseks. Selle tarvis loodi eraldi küsimustik, mis tõlgiti rootsi keelde. Lisauuringu tulemused on põhiuuringust eraldiseisvalt kajastatud raporti lõpus peatükis 4.

Uuring oli anonüümne, kogutud andmeid on kasutatud ainult isikustamata kujul. Uuringutulemused on esitatud vaid sellisel üldistustasemel, mis ei võimalda vastuste kokkuvõtmist konkreetsete vastajatega. Vabatahtlikult ja teadlikult oli võimalus vastajatel lisada vasuste lõppu oma e-posti aadress, et hiljem osaleda auhindade loosis.

Uuringu läbiviijad soovivad tänada kõiki küsitluses osalejaid ning toetajaid, tänu kellele jõudis info uuringu kohta väga paljude vastajateni. Suur aitäh!

Küsitluse koostamist ja uuringu läbiviimist nõustas rahvusvaheline kultuuripoliitika ja loomemajanduse mõttekoda Creativity Lab OÜ. Uuringu meeskonda kuulusid Ragnar Siil, Kristina Kuznetsova-Bogdanovitš (PhD) ja Kristiina Urb.

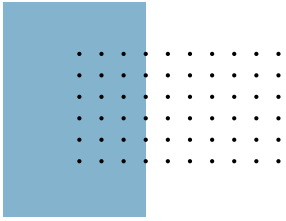

Kokkuvõtte uuringu põhitulemustest:

- Uuringus osalenutest valdav enamus ei identifitseeri end rannarootslastena, kuid ootab erinevaid võimalusi rannarootsi kultuuripärandi tundmaõppimiseks ning oma töös ja tegemistes kasutamiseks.
- Uuringus osalenu väärtustab ennekõike piirkonna loodust, rahu ja inimesi.
- Uuringus osalenu peab rannarootsi kultuuri ja pärandit tugevaks ettevõtluse toetajaks ning on eeliseks kõikides toote- ja teenusearenduse aspektides.
- Uuringus osalenu ootab piirkonna väärtuste säilitamist, hoidmist ja tutvustamist uuelanikele ja turistidele.
- Uuringus osalenu ootab suuremaid võimalusi rootsi keele õppeks, vanuseülesteks huvi- ja kultuuritegevusteks.
- Uuringus osalenu toob peamiste probleemidena välja: keskkonnahoiu, taristu (eriti teede ja ühendustega seotud puudujäägid), ettevõtluse (eriti turismiga seotud tegevused) ning elanikkonna kihistumisega seotu.

Kogukonnas on uuringu läbiviimise ajal tekkinud idee projekti ettevalmistamiseks piirkondade ettevõtlus- ja elukeskkonna arendamise meetmesse. Võimaliku projekti fookuses on piirkondliku ettevõtluse arendamine, töökohtade loomise soodustamine, turismisektori võimestamine ning tugeva kogukondadel põhineva võrgustiku loomine läbi rannarootsi eriilmelise kultuuriruumi ja -pärandi oskusliku rakendamise. Käesoleva uuringu üheks eesmärgiks oli anda sisendit projekti ettevalmistamiseks ning projekti eelduste valideerimiseks.

Uuringu tulemused kinnitavad piirkonnas elavate ning piirkonnaga seotud inimeste, sh ettevõtjate, ühest huvi piirkonna arendamise vastu, võttes aluseks rannarootsi kultuuripärandi. Rannarootsi kultuuris nähakse olulist argumenti nii piirkonda elama tulemisel kui ka siia jäämisel, piirkonna konkurentsivõime arendamisel, nähtavuse suurendamisel turismiteenuste pakkumiseks, ettevõtluses kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamisel jm. Rannarootsi kultuuri peetakse oluliseks vaatamata sellele, et kolmveerand vastajatest ise end rannarootslasena ei määratle, mis näitab, et paljud rannarootslusega juurte kaudu mitte seotud inimesed väärtustavad seda rannarootslust kui nende elukohale ja piirkonnale omast ja hinnatud kultuuriruumi.

METOODIKA JA PROTSESS

Veebipõhine uuring viidi läbi perioodil 22.02.-27.03.2023. Kokku osales küsitluses 315 vastajat, keskmise vanusega 51 aastat. Vastuste hulka saab hinnata piisavaks, võttes arvesse uuringu valdavalt kvalitatiivset iseloomu, piirkonna elanikkonna suurust, vastuste ristanalüüsi ning saadud vastuste saturatsiooni. Eriliselt tasub välja tuua seda, et kolmele avatud küsimusele vastas 100% vastajatest.

Uuringu küsimustik sisaldas kokku 15 valikvastustega ning 7 avatud küsimust. Suurem osa küsimusi olid vastamiseks kohustuslikud, välja arvatud lisakommentaaride küsimused (kokku 4 küsimust). Avatud küsimuste puhul sai vastaja valida, kui pikalt või lühidalt ta neile vastata soovib. Lisaks sisaldas uuring kolme küsimust vaid neile, kes määratlesid ennast piirkonna ettevõtlusega seotuks.

Küsimustik koostati Typeform platvormil ning selle levitamist korraldas SA Läänemaa. Samuti koostati küsimustikust paberversioon, mida levitati kohapeal ning millel oli lisatud ka QR kood uuringu lingiga. Küsimustik oli anonüümne ja konfidentsiaalne ning isikuandmetega seonduvast teavitati vastajaid sissejuhatavas tekstis küsimustiku alguses. Soovi korral oli vastajatel võimalus küsimustiku lõppu lisada oma e-posti aadress, kui sooviti osaleda loosimises.

Uuringu valikvastustega (maatriksi tüüpi) küsimused analüüsis esmatasandil platvorm automaatselt ning kokkuvõtted esmase analüüsi tulemustest küsimuste kaupa on lisatud diagrammidena ka raportisse. Iga diagrammi juurde on lisatud selgitav tekst. Uuringu avatud küsimusi analüüsiti esimeses etapis temaatilise analüüsi abil ning teises etapis kõrvutati tulemused algsete uurimisküsimustega.

Vastuste analüüsi tulemused on lahti kirjutatud suurema osa küsimuste puhul kahe alaplokina: "ootused" ja "kommentaariid". Ootuste plokk keskendub analüüsist väljatulnud vastajate ootustele piirkonna arenguks ning kommentaaride plokk sisaldab teoreetilist ja muud dokumentaalset taustinfot uuringu tulemuste paremaks mõtestamiseks Eesti kontekstis ning soovitusi edasisteks (arendus)tegevusteks. Kasutatud dokumentide täielik loetelu on toodud raporti lõpus.

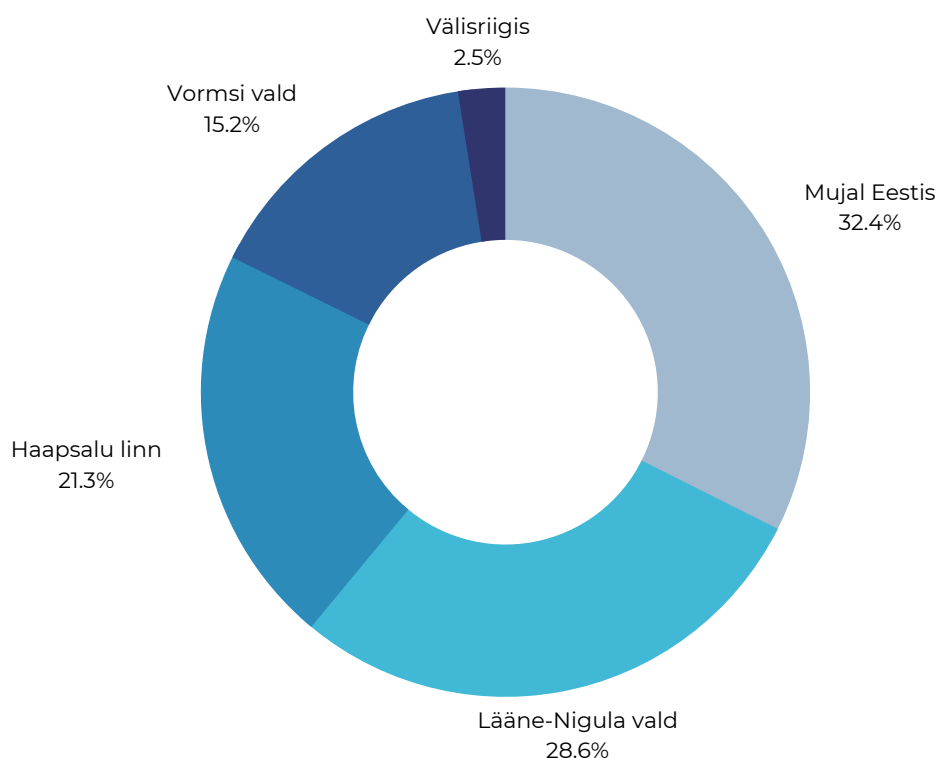
1 PEATÜKK

RANNAROOTSI ALADEL
ELAVAD INIMESED JA NENDE
SIDE ELUKOHAGA

1.1. Vastajate elukoht

Antud peatükk võtab kokku uuringu vastajate põhilised demograafilised andmed. Tulemused on välja toodud graafikutena ning nendest lähtub, et uuring jõudis levitamiskanalite kaudu erinevate rannarootsi kultuuriruumi piirkondade esindajateni. Antud uuring võimaldab seega esitleda piirkondade vaadete paljusust ning samal ajal tuua esile konkreetsete paikade (osavaldade) eripärasid, probleeme ja ootusi.

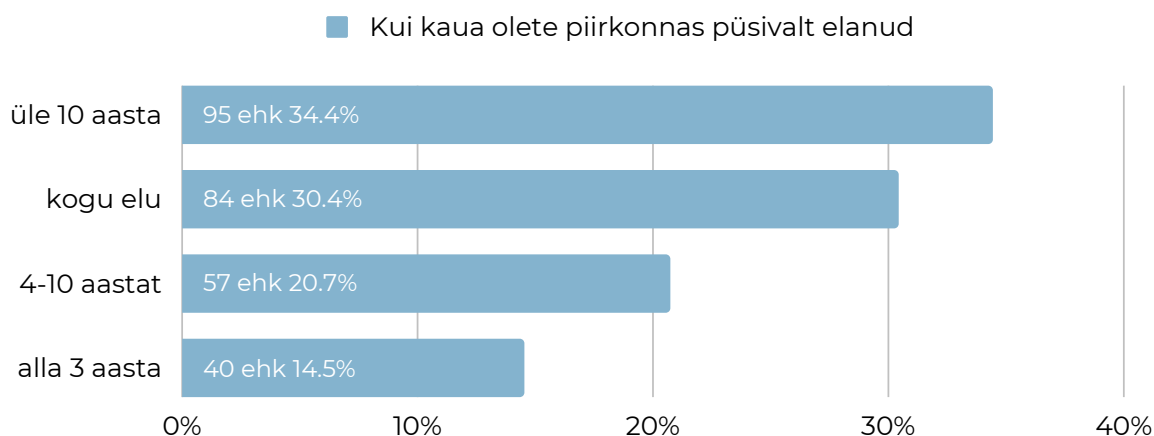
Graafik 1: Vastanute püsielukoht.

Mujalt Eestist on kokku 102 vastajat, Lääne-Nigula vallast 90 vastajat, Haapsalu linnast 67 vastajat, Vormsi vallast 48 vastajat ning välisriigist 8 vastajat. Oluline on märkida, et siinkohal väljatoodud välisriigist vastajad vastasid põhiuuringu küsimustikule, mitte rootsikeelsele lisauuringule, mille tulemused on eraldi välja toodud peatükis 4.

Lääne-Nigula vallas oli kõige rohkem vastajaid Noarootsi osavallas (61 vastajat), millele järgnesid Nõva (12 vastajat), Martna (5 vastajat), Oru (5 vastajat) ja Risti (4 vastajat) osavallad. Kõige vähem oli Lääne-Nigula vallast vastajaid Palivere (2 vastajat) ja Taebla (1 vastaja) osavaldadest. Kullamaa osavallas ei olnud ühtegi vastajat.

Graafik 3: Uuringupiirkonna püsielanikud vastajate hulgas.

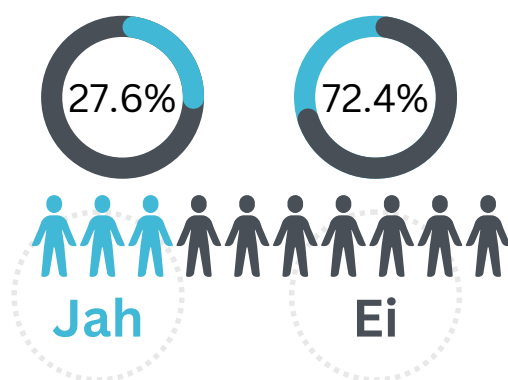

Kommentaariid

Ülaloodud graafik näitab uuringus osalenud püsielanike piirkonnas elamise kestust. Asjaolu, et uuring jõudis nii piirkonnas pikalt/eluaegselt elanud inimesteni kui ka uuemate elanikeni võimaldab kõrvutada ja analüüsida erinevate elanike gruppide arvamusi piirkonna probleemidest, rannarootsluse olemusest, ettevõtlusest piirkonnast ja muudest teemadest. Tänu vastajate mitmekesisusele selgus analüüsi tulemusena ka erinev vaade kohalike kogukondadega seotud probleemidele ja ootustele ning oli võimalik välja tuua need probleemid, mis on eri elanike gruppidele ühised.

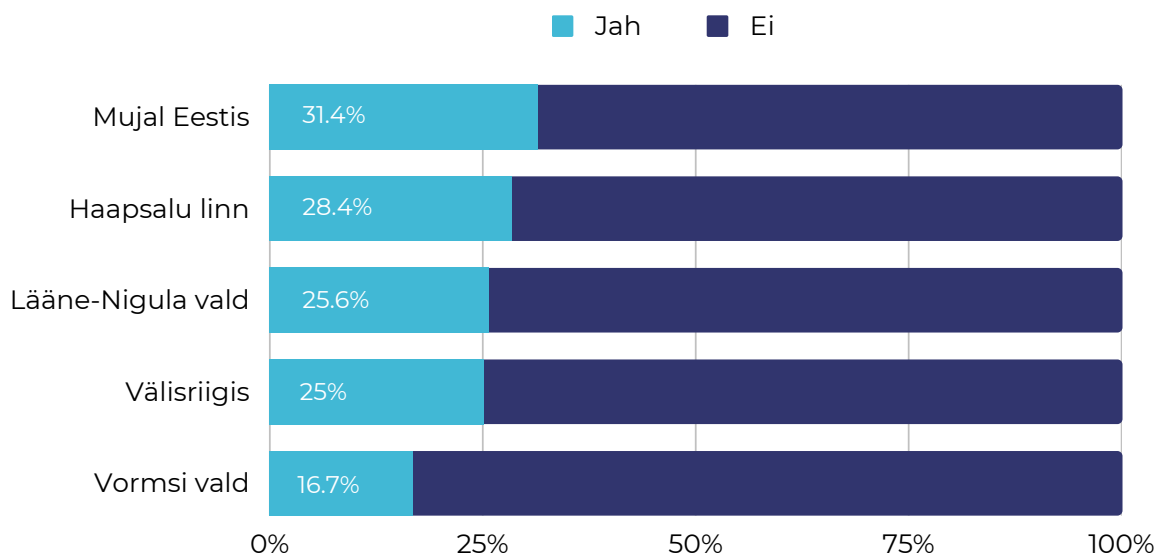
1.2. Rannarootslasena määratlemine ja seos piirkonnaga

Graafik 4: Vastajate enda rannarootslasena määratlemine.

Ülaloodud graafikust (Graafik 4) nähtub, et enamus vastanutest ei identifitseeri ennast rannarootslasena. Võimalikke põhjuseid on analüüsitud allpool küsimuse juures, mis käsitleb rannarootslust kirjeldavaid märksõnu ning lisaks üldiselt ka raporti teises peatükis.

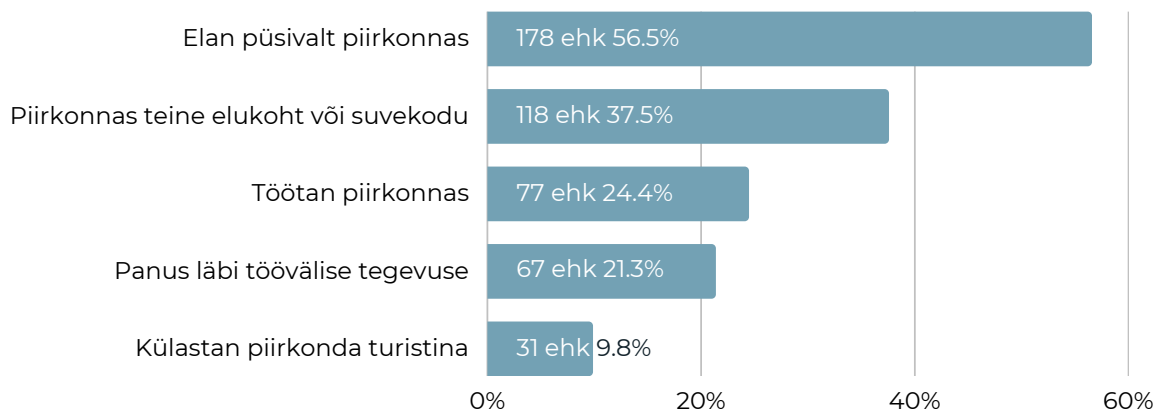
Graafik 5: Rannarootslasena määratlemine piirkonniti. Välja on toodud osakaal vastajatest, kes määratlevad end rannarootslasena.

Graafikus 5 tasub eraldi väljatoomist, et arvestatav hulk ennast rannarootslasena määratlevaid inimesi elab püsivalt kas "mujal Eestis" või "välisriigis". Uuringu jaoks kogutud andmed näitavad ka, et Vormsi valla elanikud määratlevad ennast muudest piirkondadest mõnevõrra harvem rannarootslasena. See võib olla seotud ka uuringu vastajate demograafilise taustaga (vt ka peatükk 2.1.).

Lisaks rannarootslasena määratlemisele seostusid vastajad piirkonnaga ka muu(de) tegevus(t)e kaudu (nt elan püsivalt piirkonnas ja töötan piirkonnas), kusjuures inimesed, kes määratlesid ennast rannarootslasena, elavad eelkõige püsivalt piirkonnas või omavad seal teist kodu/suvekodu (vastavalt 45 ja 40 vastajat). Kinnisvara (ajalooline) omamine oli seega üheks rannarootslane määratlemise aluseks.

Graafik 6: Vastajate seos piirkonnaga. Vastajad said valida kõik sobivad variandid.

Ootus

Kuna antud küsimused puudutasid piirkonnas püsivalt elamist ja tegutsemist ning paljuski kinnisvara omamist, siis toob raport siinkohal välja olulisemad materiaalsed ootused elule rannarootsi aladel (pikem arutelu on raporti peatükis 2.1.):

- ühendused piirkonna siseselt ja mandriga, sh nende regulaarsus;
- teede korrashoid ning liiklemiskultuur;
- loodushoid, sh metsaraiete maht;
- rannapiirkonna hoidmine;
- ajalooliste ja vanemate hoonete korrashoid ning taastamine;
- teenuste puudulikkus ning elukallidus laiemalt, mis mõjutab eriti noorperede asumist/jäämist piirkonda.

Kommentaariid

Suurem osa ülalmainitud ootusi vajavad süsteemset strateegilis-poliitlist lähenemist (kirjeldatud mh Lääne maakonna arengustrateegias 2035+ punktides "5.1 Elukeskkond" ning "5.2 Tehniline taristu ja ühistransport") ja rahastust. Samas on oluline roll kogukonna jätkusuutliku arengu tagamisel ka konstruktiivsel dialoogil, avalikel aruteludel ja koostegemisel. Ootus taoliseks dialoogiks, aruteludeks ja koostegemiseks on uuringu vastustest selgelt nähtav.

”

"Soovin realiseerida oma teadmiste ja oskuste kompetentsi rannarootsi kultuuri ja Läänemaa heaks." Vastaja A

Nagu eespool välja toodud, siis on kinnisvara omamine piirkonnas üheks aspektiks, millega seoses vastajad ennast rannarootslasena määratlesid. Samas on Vormsi näitel näha, et kinnisvara omamine ei tähenda tingimata seda, et inimene ennast rannarootslasena tunnetab või määratleb. Selleks, et kaasata uusi elanikke (või ka pikalt piirkonnas elavaid elanikke), kes ennast rannarootslasena ei määratle, kogukondliku vaimu ja heaperemeheliku suhtumise toetamise, on oluline nendega järjepidevalt ning konstruktiivselt dialoogi pidada.

Rannarootsi kultuuriruumi visiooni strateegilised eesmärgid toovad punktina 1 välja "tugevad kogukonnad" ning punktina 4 "koostöö ja võimekuse", mis on omavahel tugevalt seotud. Mõlema jaoks on oluline kõikide piirkonna inimeste kaasamine, nende ainulaadse võimaliku panuse kaardistamine ning koostöö vundamendi ladumine. Ka need elanikud, kes hetkel ennast rannarootslasena ei määratle, saavad oma (töölase) tegevusega piirkonna arengusse panustada, ning need, kes tunnevad ennast ebaolulisena, vajavad toetust ja tunnustust.

Allpool on David Kolbi kogemusõppe tsükli toel kokku panud mudel (joonis 1), mida saab kasutada rannarootsi kultuuri ja identiteedi koosloomet toetavate tegevuste mõistmisel, planeerimisel ja elluviimisel.

Mudel on välja töötatud soovitusliku vahendina rannarootsi kultuuri ja identiteedi koosloome toetamiseks kogukondades. See põhineb inimese igapäevasel kogemusel ning koosneb neljast sammust: pärandi säilitamine (sh keskkond), tutvustamine (nt info, kommunikatsioon, väljapanekud), õpetamine (nt haridus, lood, käelised oskused) ja rakendamine (nt projektid, tooted-teenused, igapäevane kasutus).

Joonis 1.

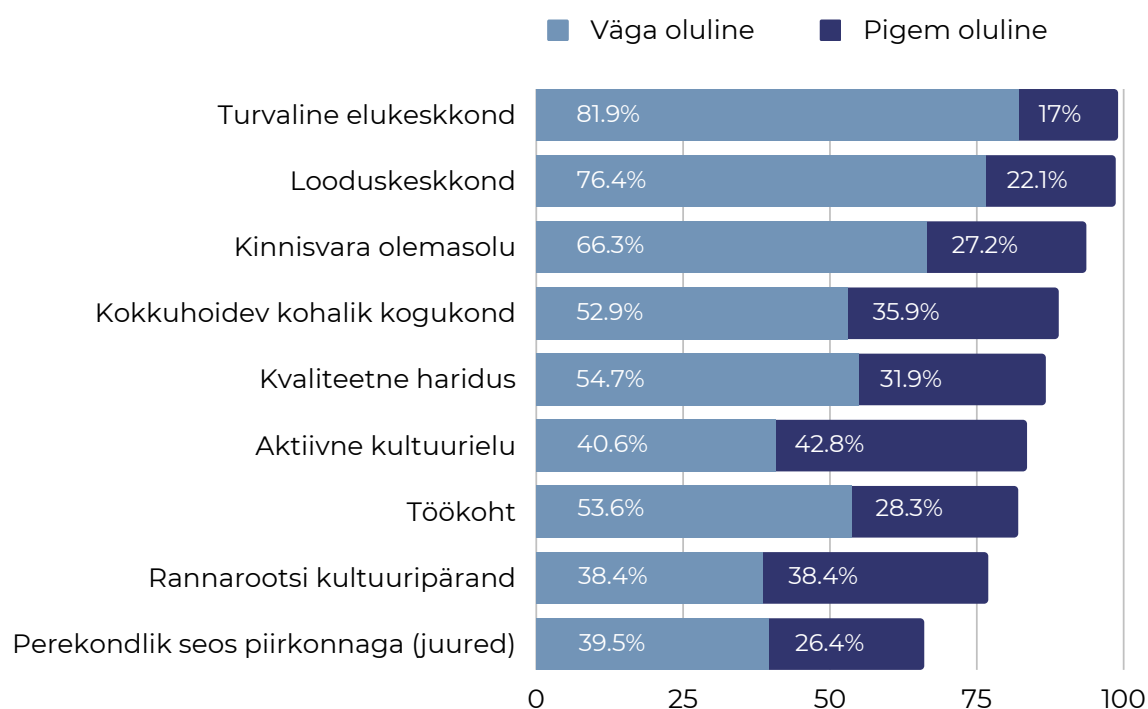
Mudeli keskel on "kultuuri ja identiteedi koosloome protsess", millesse panustavad nelja erineva pärandiga seotud elemendi tegevused. Tegevuste üldnimetused on välja toodud nii korraldaja/vastutaja (säilitamine, tutvustamine, õpetamine, rakendamine) kui ka tavaelaniku perspektiivist (kaitsmine, vaatlemine, mõtestamine, proovimine). Inimene ja tema enesemääratlus muutub koos sellega, kuidas ta kogeb erinevaid tegevusi ja liigub mööda erinevaid elemente ühendavaid jooni. Kusjuures kõige mõistlikum on just kogu tsükli haaramine tegevustega, kuigi ka erinevatele elementidele keskendumine (nt säilitamine ja õpetamine) panustab kultuuri ja identiteedi koosloomesse. Samuti võib sama tegevus haarata samaaegselt ka erinevaid elemente (vaata ka Tabel 1 peatükis 2.3)

Näitena võib vaadelda ühte inimest, kes elab piirkonnas ja vastavalt ettekirjutustele (seadustele), millest ta on teadlikuks saanud piirkonda kolimise hetkel, kaitseb ajaloolisi hooneid, ei määri neid, ei lõhu, ei reosta. Järgmises etapis läheb ta kohalikku piirkonda hästi tundva giidi või naabriga väikesele retkele ja vaatleb ning kuuleb vanade kommete ja inimeste kohta. Mõne aja pärast paneb ta end kirja rootsi keelekirjanduse huviringi ning koos keelega õpib ka piirkonna lugusid-tavasid tundma ja mõtestama. Peagi otsustab ta oma lastega lihtsa rootsikeelse näidendi lavastada, kutsub appi sõbrad-naabrid ning üheskoos otsitakse sobilik algmaterjal, peetakse nõu teadjatega ja tehaksegi asi ära. Esimesest arglikust proovist saab peagi iga-aastane koduhoovi näidenditraditsioon.

1.3. Tegurid elukoha valikul

Elukoha valikul on lisaks eelmises peatükis arutletud kinnisvara olulisusele (mis on osade vastanute jaoks sünonüümne sünnikodu ja juurtega) vastajate jaoks erilise tähtsusega ka turvaline elukeskkond, looduskeskkond ning kogukond (Graafik 7).

Graafik 7: Olulised tegurid elukoha valikul. Vastajatel oli võimalik määrata, kui olulised on nimetatud tegurid elukoha valikul ('väga oluline', 'pigem oluline', 'pigem väheoluline', 'üldse ei ole oluline', 'ei oska öelda'). Graafikus on näidatud vastuseid 'väga oluline' ja 'pigem oluline'.

”

"Kivid, sammal, meri, hingerahu... ma isegi hingan siin teisiti kui linnas." Vastaja B

Ootus

Üksikute eranditega on vastajate jaoks oluline turvaline elukeskkond, looduskeskkond ning kinnisvara olemasolu. Lisaks ka kokkuhoidev kohalik kogukond ning nii mõnigi ootus on seotud kultuuri ja kogukonna seostamisele. Üks vastaja pakub näiteks, et "võiks algata mõne traditsiooni, mis hingematvalt palju ei maksaks, aga hea korraldamise juures haaraks kaasa palju inimesi... näiteks karnevali." Lisaks soovib ta korraldada sarnaseid sündmusi turismi madalahooajal, et tasakaalustada majanduslikku ja elurütmi hooajalisust.

Kommentaariid

Kui otsida ühte teemat või lauset, mis uuringus osalenuid läbivaldt ühendab, on selleks rannarootsi piirkonna looduskeskkond. Loodus on seotud nii elukeskkonna valiku, ootuste, pärandi, ettevõtlustegevuste kui ka turismiga. Rääkides looduse ja pärimuse seostest täpsemalt, saame rannarootsi puhul välja tuua nii kohapärimuse, iseloomulikud külad ja külatüübid, looduslikud pärimuspaigad, pärandmaastikud ja palju muud (Päranditurism Eestis, 2021). Looduse ja pärimuse siduspunktide võimalikku rakendamist turismiarenduses on käsitletud täpsemalt raporti peatükis 3. Elukoha valiku põhjustena Graafikus 7 märgitud "turvalisus" ning hiljem avatud küsimustes lisatud "rahulik ja turvaline paik laste kasvatamiseks" väärilb samuti märkimist.

Kavandatav projekt (PEEK meetmest) rannarootsi kultuuripärandi arendamiseks ja kasutamiseks piirkonna hüvanguks panustab kultuuripärandi kaudu nii ettevõtlusesse, turismi kui ka traditsioonilisse elulaadi ning seega vastab paljuski küsitluses osalejate ootustele piirkonna arengust. Planeeritav projekt panustab inimeste jaoks olulistesse teemadesse nagu kogukond ja loodushoid, aktiivne kultuuri- ja hariduselu, töökohad, rannarootsi kultuuripärand ja juured. Seega projekti kavandatud kujul elluviimine puudutab otseselt inimeste valikuid piirkonda elama jäämisel või sinna kolimisel.

2 PEATÜKK

RANNAROOTSI PÄRANDI
OLULISUS ELANIKELE

2.1. Lahendamist vajavad probleemid piirkonnas

Graafik 8: Kõige põletavamad probleemid piirkonnas, mis vajaksid kindlasti lahendamist. Vastajatel oli võimalus vabas vormis nimetada kuni kolm kõige põletavamat probleemi piirkonnas, mis vajaksid kindlasti lahendamist. Tulemused on esitatud kokkuvõttena.

Teemad:	Alateemad ja näited:	Vastajate arv
Taristu	kergliiklusteede puudumine, teede korrashoid ja teekultuur, ühendused (sh rong, buss, praam, sild); elektritaristu puudused	127
Ettevõtlus	ettevõtluse hooajalisus, turismi potentsiaali (eriti loodusturismi) puudulik arendamine, puudulik info inglise ja rootsi keeles, vähe teenuseid ja teenustepakkujaid (eriti kohaliku toidu aastaringne pakkumine), töökohtade/tööstuse puudus, rannarootsi kommunikatsioon laiemalt ettevõtluses ja avalikus ruumis, bränding	107
Keskkond	metsade täis ehitamine, raie, pääs mereäärde, prügi, müra, turvalisus	70
Kogukond	suletud või mittetoimivad kogukonnad, kius, märgatav varaline kihistumine, elukallidus	40
Elamumajandus	ehituspiirangud, vähe uusi elamuid (sh soodsaid, noortele), piirkonna laiem planeering, majade lagunemine, vähe püsielanikke (sh eriti noorperesid)	39
Haridus	hariduse kvaliteedi ja teised koolikorraldusprobleemid, huviringide jms laste ja täiskasvanute tegevuste piiratud valik	37
Juhtimine	juhtimisprobleemid, üldine alarahastatus, laiema koostöö puudumine, integratsioon	34
Kultuur	tugevdamist vajab rannarootsi kultuuripärandi säilitamine, traditsioonide õpetamine ja esiletoomine, noorte kaasatus, kooskõimiskohtade puudulikkus, ürituste vähesus	21

Ootused

Graafikus 8 on süstematiseeritud vastajate poolt vabas vormis välja toodud murekohad seoses eluga rannarootsi aladel. Tasub toonitada, et vastajad töid väga palju näiteid ja mitmekülgseid kommentaare seoses probleemidega. See võimaldas paremini mõista ka uuringu etteantud vastustega küsimusi ning luua laiemat pilti elust uuringu piirkonnas. Kõige rohkem vastati kolme suurema teemaga seoses: keskkond, taristu ja ettevõtlus. Olulisel kohal olid veel kogukond, haridus ja juhtimine, mis mõjutavad omakorda ka kõiki teisi teemasid.

Eriliselt tuuakse välja elukallidus ning seda kui olulist riskifaktorit piirkonna elanikkonna jätkusuutlikkuse säilitamisel. Noorperede jaoks oodatakse toetusi ning ka koolikeskkonnaga seotud probleemide lahendamist (sh koolikius, huviringide vähesus, kaadrivoolavus). Tööpuudusest tingituna töötavad elanikud mujal Eestis, kuid kõik ei saa endale sellist elustiili lubada (nt sõitmise kulu) ning kolivad ära.

Probleemsena tuuakse välja ka kogukondade kihistumist, nii elatustaseme kui ka ühtse kultuurilise tausta puudumise tõttu. Muuhulgas mainitakse ka nõukogude aja negatiivseid mõjusi ning uuselanikke ja turiste, kelle suhtumine näiteks pärandisse ja keskkonnahoidu on probleemne. Uuringus on näha pikaajsete elanike ja uute tulijate mõnevõrra erinevat fookust peamistest muredest ja lahendamist vajavatest probleemidest. Ometigi jääb ootusena kõlama ennekõike soov tegusalt ja jätkusuutlikult koos elada just rannarootsi aladel, leides lahenduse võimalikele erimeelsustele.

Kommentaariid

Väljatoodud murekohad on selgelt kooskõlas ka Lääne maakonna arengustrateegiaga 2035+ ning erinevate valdkondade eesmärkidega (sh elukeskkond, tehniline taristu ja ühistransport, majanduskeskkond, külastuskeskkond). See tähendab, et arengustrateegia elluviimine lahendab ka mitmed rannarootsi piirkondadel elavate inimeste probleemid. Samas on oluline toonitada kogukonna-hariduse-kultuuri problemaatikat, mille lahendamise toetamiseks on raport kokku pannud "rannarootsi kultuuri ja identiteedi koosloome" mudeli (peatükk 1.2).

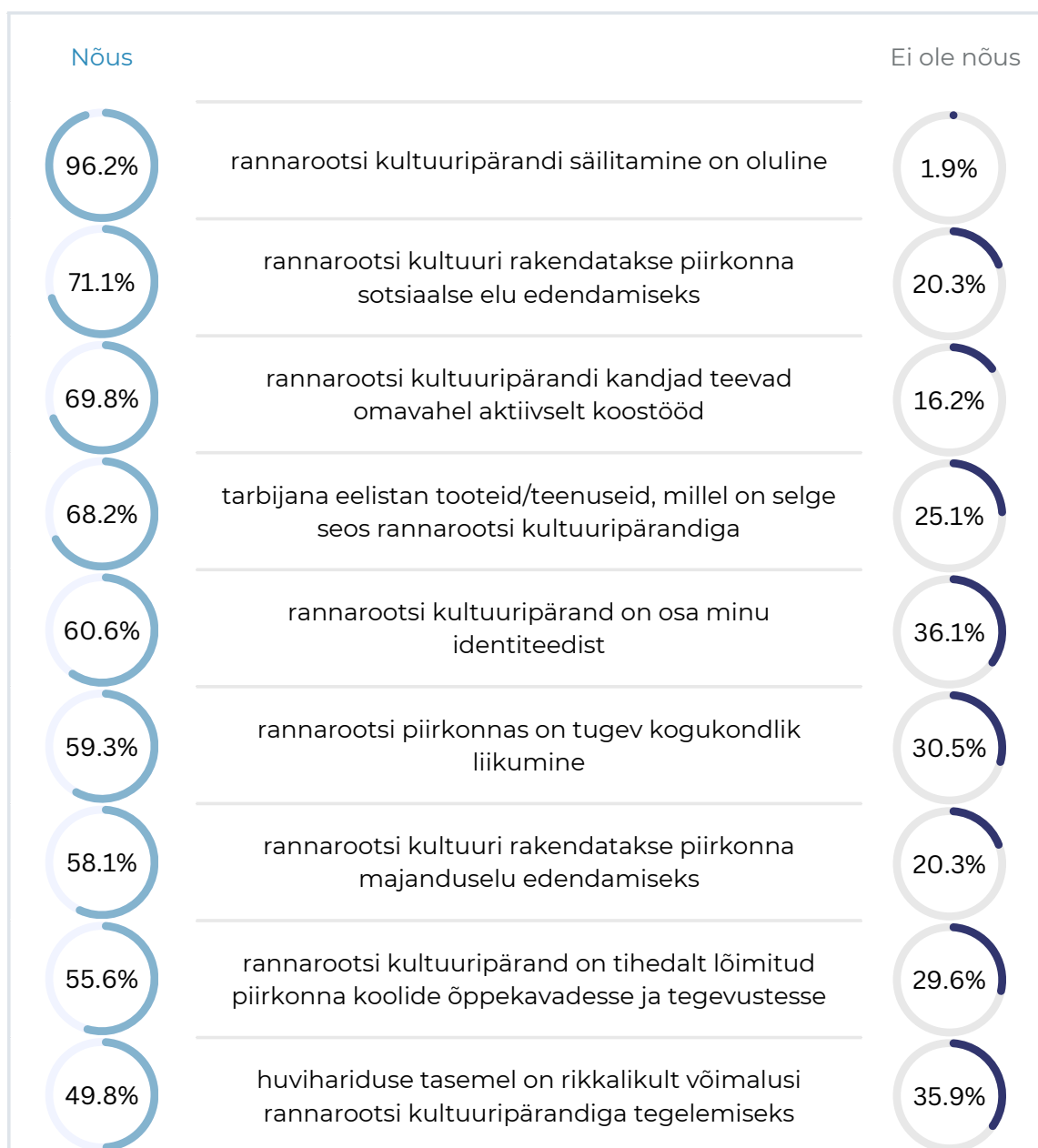
Lisaks töid erinevatest valdadest pärit vastajad, küll pisut erinevalt sõnastatuna, probleemina välja "hea ja hubase kooskäimiskoha" puudumise, sh külmalperioodil, kus saaks huvitegevuses osaleda, võimalusel ka einestada ja inimestega suhelda.

Nende probleemidega haakub hästi planeeritav projekt rannarootsi kultuuripärandi arendamiseks ja kasutamiseks piirkonna hüvanguks, mis pakub väljatoodud probleemidele lahendusena mitmeid konkreetseid tegevusi. Näiteks selgelt nähtavate rannarootsi pärandkultuuri tõmbekeskuste loomine (Haapsalu, Noarootsi, Vormsi) ning rannarootsi kultuuripärandile toetuva kultuuri-, turismi- ja ettevõtlusvõrgustiku üles ehitamine.

2.2. Päränd

Rannarootsi piirkonnas elavad inimesed "tavalist eestlaste elu" ning on "töökad, looduslähedased ja hindavad oma juuri".

Graafik 9: Rannarootsi kultuuripärandi side igapäevaeluga. Vastajatelt küsiti, kuivõrd nõus on nad allolevate väidetega ('täiesti nõus', 'pigem nõus', 'pigem ei ole nõus', 'üldse ei ole nõus' ja 'ei oska öelda'). Graafikus on võrdluseks välja toodud 'täiesti nõus' ja 'pigem nõus' kokku liidetuna ning 'pigem ei ole nõus' ja 'üldse ei ole nõus' kokku liidetuna.

Allpool on kokkuvõtliku sõnapilvena kujutatud märksõnad, mis vastanute arvates kirjeldavad rannarootsluse olemust (joonis 2). Kõige rohkem toodi välja keele, sh rootsi keele aspekti (73 vastajat), millele järgnesid märksõnad meri (43 vastajat), rahvariided (42 vastajat), kalapüük (38 vastajat), kultuur (34 vastajat) ja traditsioonid (33 vastajat). Lisaks mainiti oluliste märksõnadena ajalugu (32 vastajat), kultuuripärandit (28 vastajat), looduslähedust (28 vastajat) ja kogukonda (27 vastajat). Äramärkimist leidsid ka kästiöö (20 vastajat), muuseum (20 vastajat), toidupärand (19 vastajat) ja rahvamuusika ning pillimäng (18 vastajat). Osa vastajaid on täpsustanud veel eraldi märksõna 'meri', kui meresõit (9 vastajat), merekultuur (11 vastajat) ja mereturism (1 vastajat).

Joonis 2.

Mitmete väljatoodud märksõnadega saavad seostuda ka need elanikud, kes ennast hetkel rannarootslasena ei identifitseeri, kuid peavad neid tegureid oluliseks elukoha valikul (vt ka peatükk 1.3.).

Ootus

Punktides 2.1 ja 2.2 on välja toodud mitmed rannarootsi pärandiga seotud mured ja ootused, millest osa on käsitletud juba raporti punktis 1.2. Siinkohal on oluline rõhutada noorte, järelkasvu, hariduse ja huviharidusega seotud ootusi. Selgelt ootavad uuringus osalejad suuremat valikut huviharidusega tegelemise võimalusi, nii lastele ja noortele kui ka täiskasvanutele. Ühe ideena tuuakse välja näiteks luua midagi rahvaülikooli sarnast, mis tooks erinevad õppimisvõimalused kokku. Koolihariduse osas rõhutatakse väga kvaliteetse hariduse tagamist ja säilitamist, rootsi keele õppimisvõimaluste suurendamist ning senisest enam rannarootsi kultuuri ja pärandi toomist õppekavadesse.

Kommentaariid

Erinevalt neist ühiskondadest, kus etnilised vähemused ja nende kultuur paistab juba välimuselt silma, on valdav osa Eesti ajaloolistel kultuurialadel elavaid asunikke ja kogukondi väliselt vähe eristuvad. Ometigi on väikeste kogukondade puhul oluline igaühe panus ning igaühe panus võib olla ainulaadne. Siinkohal võib huviharidus mängida olulist rolli inimeste huvide, võimete ja panuse kaardistamisel. Seepärast võiks ülalmainitud rahvaülikooli idee olla heaks võimaluseks hariduslik-kultuuriliste tegevuste pakkumise kaudu kaasata ja toetada inimesi rannarootsi kultuuriga tutvumisel ning seeläbi tugevamate sidemete kujundamisel. Kõik sellele suunatud tegevused kavandatavas projektis rannarootsi kultuuripärandi arendamiseks ja kasutamiseks piirkonna hüvanguks haakuvad hästi raporti tulemustga.

”

"Tuleks sihikindlalt järeltulevaid Rannarootslaste lapsi, tegevusse kaasa tõmmata."
Vastaja C

Näiteks saab kaaluda noorte kaasamist hästitoimivatesse vanemate kogukonnagruppide (kultuuri)tegevustesse nagu näiteks Neljapäevamemmed Rannarootsi muuseumis. Sellised memmedele rõõmu pakkuvad kultuurilise väärtusega tegevused on inspireerivaks eeskujuks. Esimese sihtrühmana võiks mõelda näiteks vastavate käsitöö oskuste ja huvidega noortele.

2.3. Side rannarootsi kultuuriga

Graafik 10: Graafikus on välja toodud vastajate viimase viie aasta osavõtt rannarootsi kultuuri või pärandiga seotud sündmustest nimetatud valdkondades. Tulemused on reastatud suurimast osavõtust madalaima osavõtuni. Täpne küsimus vastajatele oli "Kui palju olete viimase 5 aasta jooksul võtnud osa rannarootsi kultuuriga või pärandiga seotud sündmustest järgmistes valdkondades:"

	Ühe korra	Paar korda	3-5 korda	Üle 6 korra	Mitte kordagi
Külastanud muuseumi (kokku 88.9%)	26.3%	27.6%	17.1%	17.8%	11.1%
Külastanud rahvakultuuri-sündmust (kokku 80.7%)	21.3%	32.4%	13.7%	13.3%	19.4%
Lugenud raamatut (kokku 79.3%)	24.4%	26.3%	14%	14.6%	20.6%
Külastanud kontserti (kokku 77.5%)	23.5%	29.2%	12.7%	12.1%	22.5%
Külastanud kunstinäitust (kokku 64.5%)	27%	23.8%	10.2%	3.5%	35.6%
Osalenud festivalil (kokku 50.4%)	23.5%	16.8%	6.3%	3.8%	49.5%
Külastanud teatrietendust (kokku 38.4%)	17.8%	12.7%	5.4%	2.5%	61.6%
Osalenud koolitusel (kokku 30.7%)	13.3%	7.6%	5.4%	4.4%	69.2%

Ootus

Juba peatükis 2.1, kus on arutletud vastajate väljatoodud murede üle, selgus, et senisest enam oodatakse (ühiseid) kultuurisündmusi ning huvitegevusi kõikidele vanuserühmadele. Graafikus 10 on näha, et kultuurisündmustest osavõtt on pigem keskmine/möödukas. Samas selgus uuringust veel, et rannarootsi kultuuriruumis toimub erinevaid põnevaid kogukondlikke sündmusi. Sealhulgas olid mainitud laadad, laagrid, reisirid ehk kõik kaasava kultuuri valdkonna tegevused. Samas jääb vastustest mulje, et need omaalgatuslikud sündmused ei pruugi olla süsteemselt koordineeritud ning laiemalt kommunikeeritud.

Kommentaariid

Käesolev uuring on esimeseks sammuks kogukondlike kultuurisündmuste kaardistamisel ning edasisel arendamisel loomemajanduse valdkonnas (vt rannarootsi kultuuriruumi visiooni strateegiline eesmärk 3).

Kavandatava projekti (PEEK meetmest) eesmärke soovitakse saavutada läbi muuseumide kaasamise ning antud uuringu tulemused toetavad seda suunda. Tulemustest nähtub, et muuseumid on selgelt kõige külastavam kultuurivorm, seega on suur tõenäosus jõuda muuseumite kaudu kõige laiema sihtgrupini. Lähtudes mitmest ristuvast faktorist - muuseumikülastuste keskmisest suurem arv võrreldes teiste kultuurisündmustega (vt Graafik 10), viited muuseumile ja selle juhile nimeliselt kui rannarootsi kultuuri kandjale ja säilitajale ning muuseumi juba olemasolevale rollile kogukonnas - on sellel potentsiaali, mis vajaks arendamist. Seda nii materiaalsel kujul (planeeritud merekeskuse ehitus) kui ka kultuuri-ja huviharidustegevuste koordineerijana ning mõttetalgute algatajana.

Taoline lähenemine oleks ka kooskõlas SALMi arengukava visiooniga aastani 2025. Rannarootsi muuseumit Haapsalus saab vaadelda nii toimiva ajaloolise pärimuskultuuri säilitaja ja tutvustajana, kui potentsiaalselt ka kogukonna elu ja toimimise keskusena ning rannarootsi mõttetalgute algatajana.

Järgnevas tabelis (tabel 1) pakub raport välja võimaliku rannarootsi kultuuri ja identiteedi koosloome mudeli (vt peatükk 1.2) sidumise kavandatava projekti potentsiaalsete tegevustega.

Tabel 1.

Säilitamine ehk kaitsmine	Tutvustamine ehk vaatlemine	Õpetamine ehk mõtestamine	Rakendamine ehk proovimine
paatide säilitamine ja väljapanek küllastajatele	paadiretked; paatide vaatlemine	paadiehituskursused; teadmised paatide kohta	reaalne paatide ehitamine; paadiretked
Rannarootsi laulu- ja tantsupeo traditsiooni säilitamine; rahvariiete ja pillide säilitamine	küllastajad tulevad Rannarootsi laulu- ja tantsupidu vaatama	laulude ja tantsude õppimine ja õpetamine peo tarvis	laulude ja tantsude esitamine; rahvariiete õblemises osalemine
Rannarootsi toidukultuuri (sh retseptide, nõude, kirjelduste, piltide) säilitamine	inimesed jagavad (peres, sõpradele, meedias) oma kogemusi ja lugusid Rannarootsi toidukultuurist	toidukultuuri alastel koolitustel osalevad professionaalid ja amatöörid	inimesed valmistavad äpi ja kokaraamatu abil endale Rannarootsi traditsioonilisi ja nendest inspireeritud toite; toitlustusasutused pakuvad traditsioonilisi retsepte

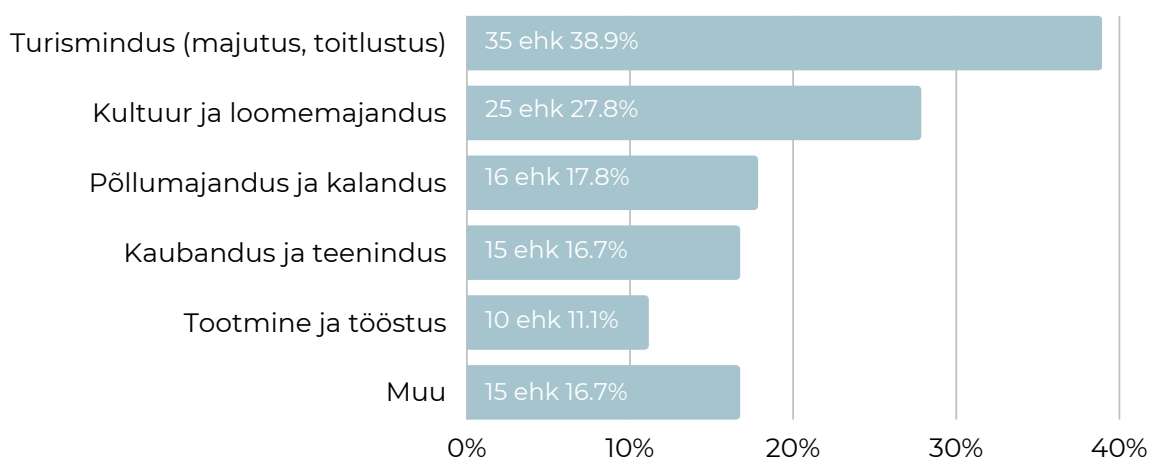
3 PEATÜKK

KOHALIKU ETTEVÕTLUSE
SEOS RANNAROOTSLUSEGA

3.1. Peamised ettevõtlusvaldkonnad

Kokku määratles oma seose ettevõtlusega 89 vastanut, kusjuures turismindus oli enim esindatud valdkond. Siiski tuleb märkida, et ettevõtlusvaldkondade jaotus oleneb ka sellest, milliste kanalite kaudu uuringut levitati ning mis valdkonna esindajateni info jõudis.

Graafik 11: Peamised ettevõtlusvaldkonnad. Vastajad said valida kõik sobivad variandid.

Ootus

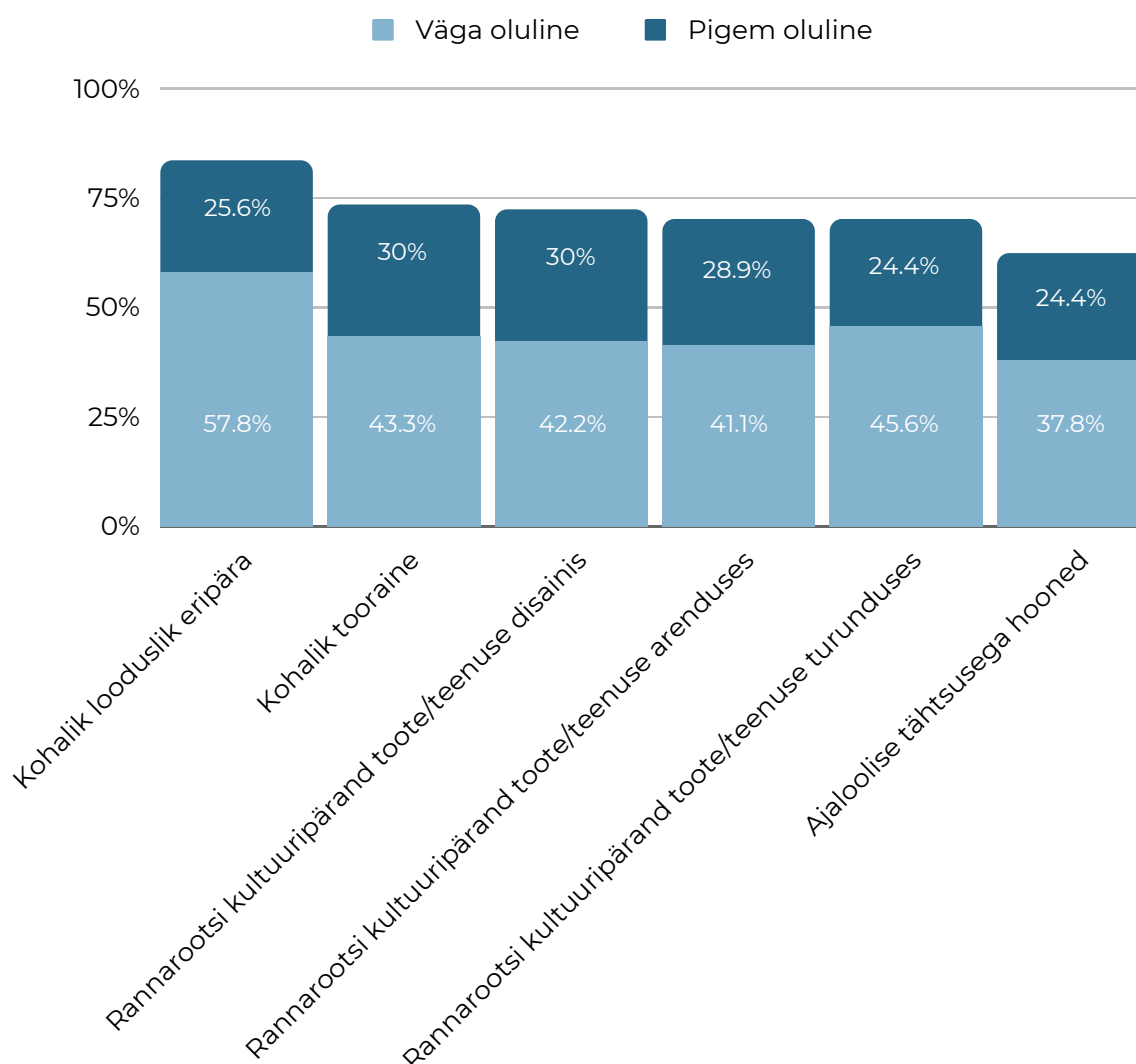
Piirkonna põletavamate probleemide seast saame välja tuua murekohti, mis mõjutavad ka ettevõtluse arengut:

- Sh infrastruktuuri, tugiteenuste ja transporditühenduste parendamine.
- Majanduskeskkonna arendamine laiemalt.
- Teenindussektori töökohti on valdavalt rohkem, kuid neis on ka palju hooajalisust.
- Oodatakse tööstuse (sh toiduainetööstuse), põllumajandussektori, aga ka näiteks haridussektori arendamist ja toetamist.
- Mainitakse laiemat spetsialistide puudust mitmes valdkonnas, aga samal ajal ka alarahastust.
- Rannarootsi pärandi suurem integreerimine läbivalt kõigis valdkondades.
- Senisest suurem koostöö eri valdkondade esindajate ja ettevõtjate vahel, kusjuures spetsifiliselt mainitakse innovatsiooni ja tootearendust (nt loomemajanduse ja turismi valdkonnas).

3.2. Rannarootsi pärand ettevõtluses

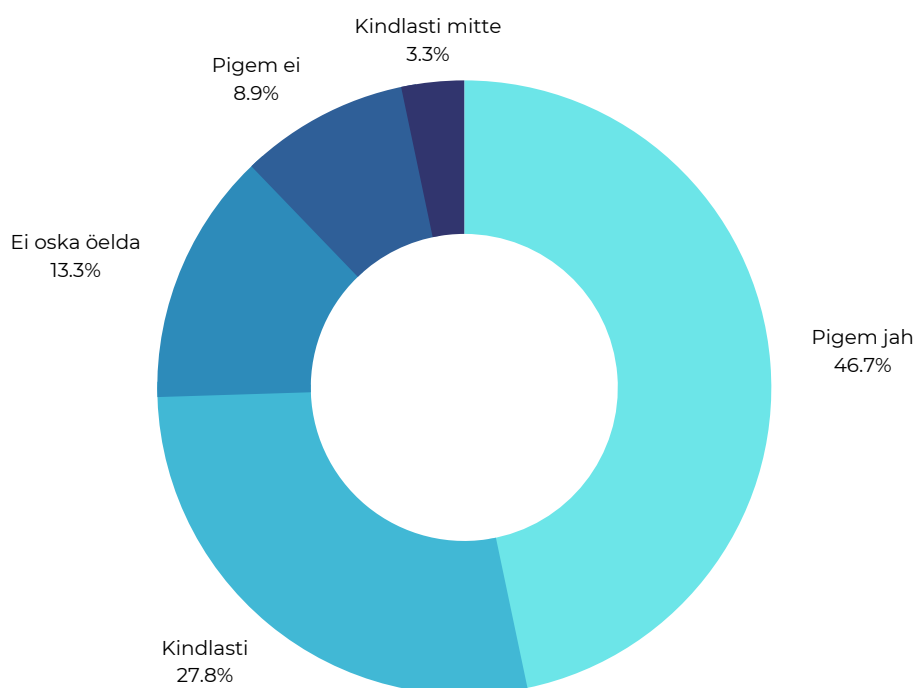
Graafik 12 võtab kokku ettevõtjate vastused seoses erinevate ettevõtluse jaoks oluliste pärandiaspektidega.

Graafik 12: Ettevõtte tegevuse jaoks olulised aspektid. Vastajatel oli võimalik määrata, kui olulised on nimetatud aspektid nende ettevõtte tegevuse jaoks on ('väga oluline', 'pigem oluline', 'pigem väheoluline', 'üldse ei ole oluline', 'ei oska öelda'). Graafikus on näidatud vastuseid 'väga oluline' ja 'pigem oluline'.

Tulemused näitavad selgelt, et rannarootsi ala, kultuuri ja ajaloo seost peavad ettevõtjad äärmiselt oluliseks ning seetõttu valideerivad tugevalt planeeritavat projekti, mille eesmärk on toetada rannarootsi kultuuri kaudu ka kohalikku ettevõtlust.

Graafik 13: Soov tulevikus senisest enam ettevõtte tegevuses rannarootsi kultuuripärandit kasutada.

Ootus

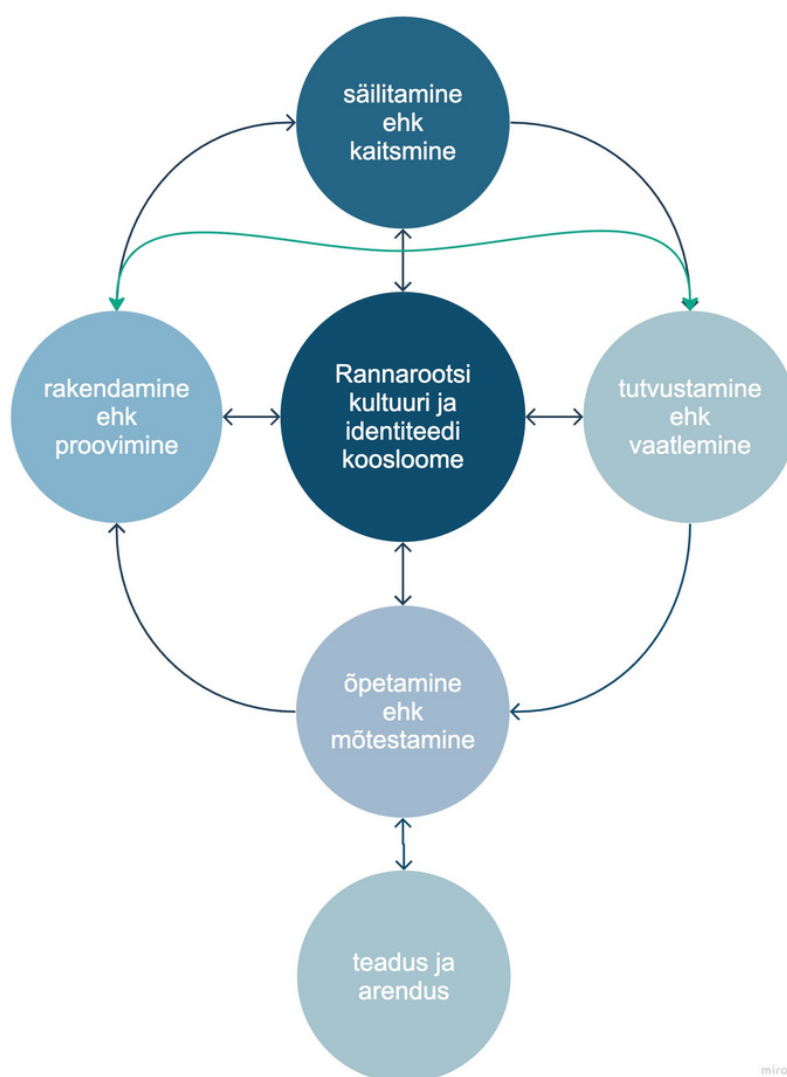
Selge on ootus kasutada senisest enam rannarootsi kultuuripärandit ettevõtlustegevuses ning ka sellealast suuremat kommunikatsiooni. Näiteks üks vastaja nendib, et kasvõi lihtsa informatiivse flaieri lisamine pakutavate toodete pakendisse oleks abiks.

Küsimuse "kas sooviksite tulevikus senisest enam oma ettevõtte tegevuses kasutada rannarootsi kultuuripärandit" tulemustest on näha, et 'kindlasti' ja 'pigem jah' vastajad moodustavad kokku koguni 74,5% kõikidest vastanutest, mis tähendab väga suurt võimalust ja kasutamata potentsiaali, mida kavandatav projekt rannarootsi kultuuripärandi arendamiseks ja kasutamiseks piirkonna hüvanguks peaks kindlasti adresseerima.

Kommentaariid

Kuigi raport ei kajasta ainult turismiettevõtlusest, vaid erinevaid võimalikke valdkondadi, saab soovitude tegemisel lähtuda turismist ning selle seosest pärandiga. Päranditurism Eestis uuring soovitab, et "turismimajanduse arengule tuleb kasuks pärandiuurimine teadus-, kultuuri-ja haridusasutustes ning teadlaste pädevuse kaasamine." Nimelt, üheks uuringu tulemuseks oli vastajate poolt väljendatud mure, et rannarootsi pärandit pole mitte ainult selgelt ja piisavalt kommuniqueeritud, vaid et selle portreerimises avalikus ruumis ning teenuste ja toodete osana on erinevaid ebakõlasid ning "laialivalguvust". Seega saab siinkohal rõhutada teaduse, arenduse ja kogukonna seoste tähtsust. Taaskord saab viidata juba tutvustatud identiteedi koosloome mudelile ning lisada sinna õpetamisega kooskäiv uurimis-ja teadustöö, sh kultuuriuuringud, ajalooteadus, identiteediuringud (vt joonis 3).

Joonis 3.

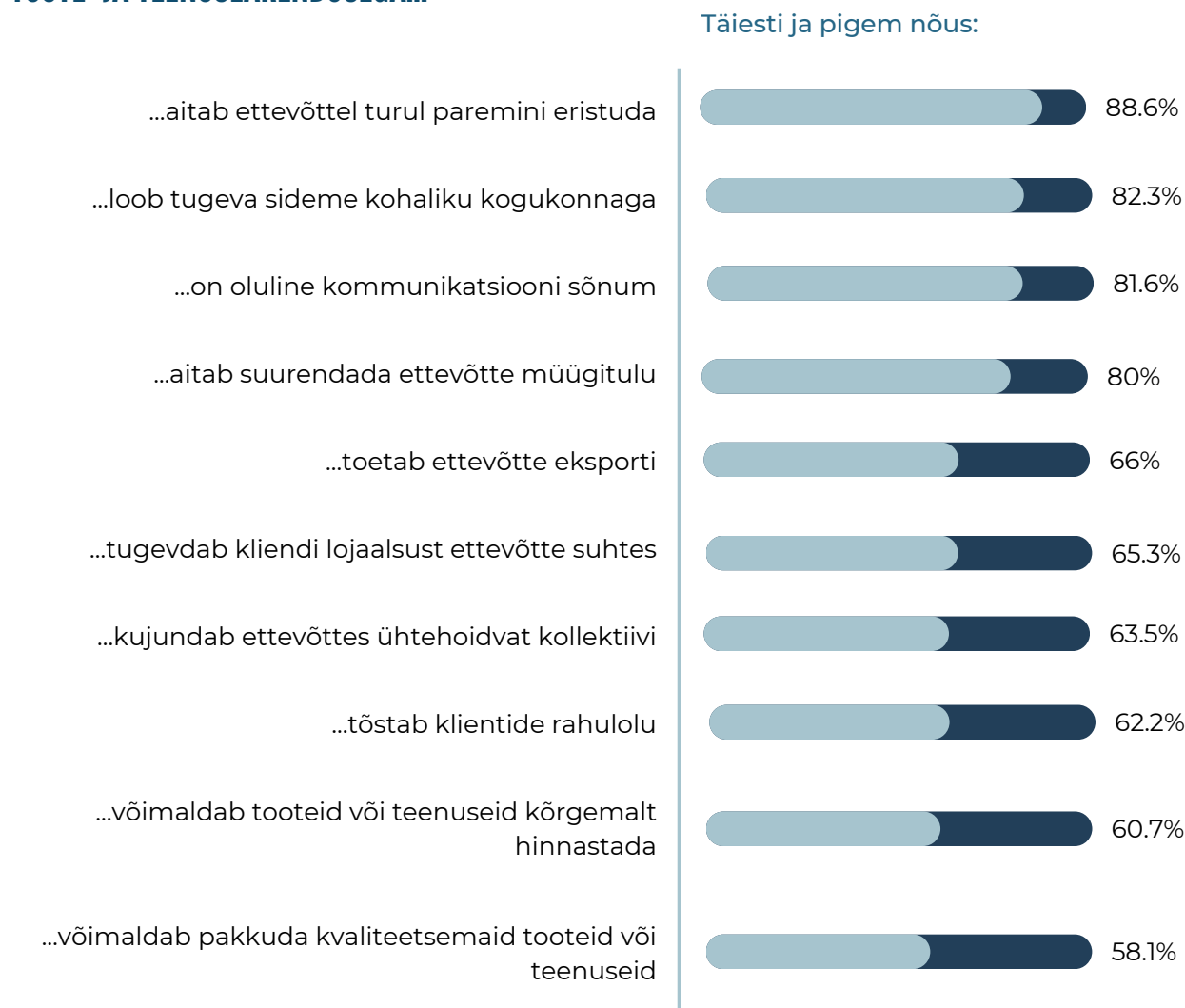
miro

3.3. Rannarootsi kultuuri ja pärandi seos toote- ning teenusearendusega

Antud teemal said kaasa rääkida ja küsimusele vastata lisaks ettevõtjatele ka need uuringus osalenud, kes ise ettevõtjad ei ole. Vastajatel oli võimalik määrata, kui nõus on nad nimetatud väidetega, mis puudutavad ettevõtete toote- või teenusearenduse tihedamat sidumist rannarootsi kultuuriga ('täiesti nõus', 'pigem nõus', 'pigem ei ole nõus', 'üldse ei ole nõus' ja 'ei oska öelda'). Allpool on võrdluseks välja toodud 'täiesti nõus' ja 'pigem nõus' tulemused kokku liidetuna.

Graafik 14: Rannarootsi kultuuri ja pärandi tugevam sidumine toote- ja teenusearendusega.

RANNAROOTSI KULTUURI JA PÄRANDI TIHEDAM SIDUMINE TOOTE- JA TEENUSEARENDEUSEGA...

Ootus

Vastustest kumab läbi ootus ühtse kaasava narratiivi ja brändi loomiseks, mis aitaksid piirkonna tooteid ja teenuseid paremini tutvustada ning müüa. Näiteks oma märgi ja tunnuslause loomine, mida piirkonna ettevõtted oma toodete ja teenuste turundamisel saavad kasutada (mille otsimine juba mõni aeg tagasi ka osaliselt algatati) ning mis samal ajal toimiks ka omamoodi kvaliteedimärgina. Oluline on siinkohal märkida, et eelistatakse autentset sidet piirkonnaga ning selle äramärkimist. Seega ainult ärilisel eesmärgil toodete ja teenuste rannarootsi kultuuri ja pärandiga kunstlikult sidumine on taunitud.

Teiselt poolt on ka ootus, et juba olemasolevad tooted saavad ka ise rannarootsi kultuuripärandit ja piirkonda väljapoole paremini tutvustada (nt pakenditel info).

”

"Eristumine teistest, tuua välja rannarootsi legendid, jutud, pärimused. Bränding."
Vastaja D

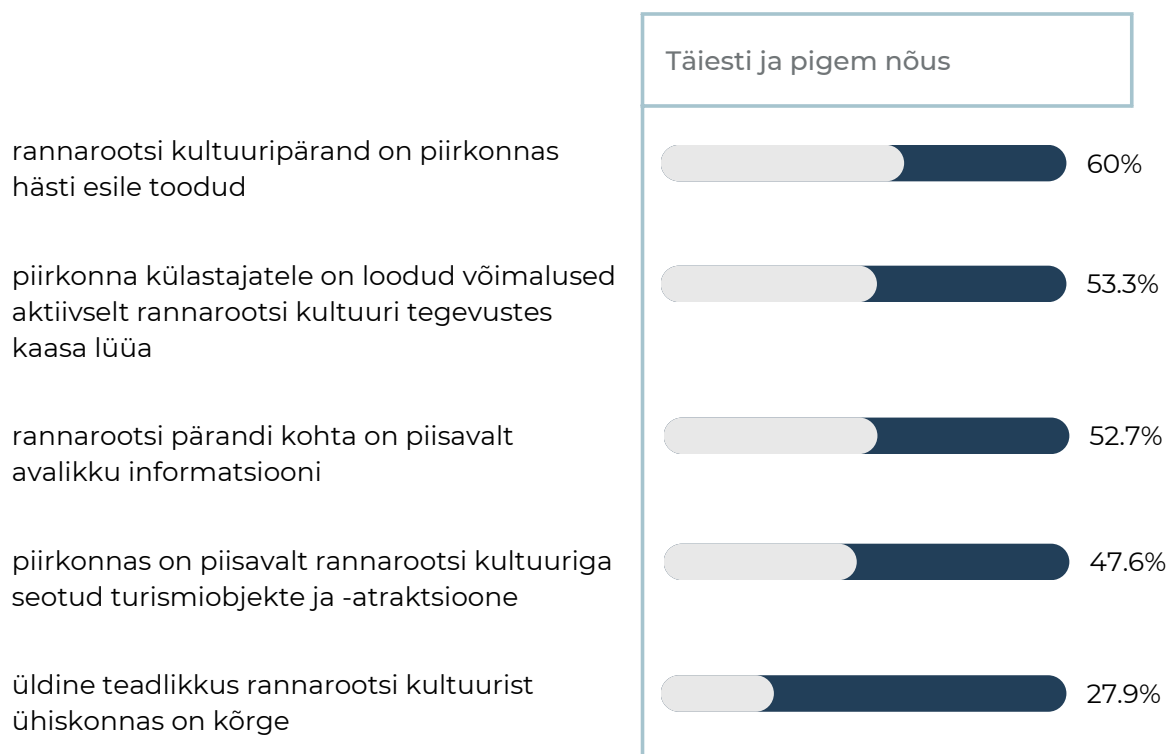
Kommentaariid

Piirkonna ettevõtluse toetamiseks on hea mõte luua piirkonna toodetele ja teenustele ühtne katuslugu, mis toob välja rannarootsi kultuuri ja piirkonna omapära ning seob selle kaasaegseks haaravaks looks, mida turunduses kasutada. Lisaks on hea mõelda visuaalse brändi loomisele, mida ettevõtted oma toodetel ning turunduskanalites kasutada saavad. See aitab kaasa ka planeeritava projekti eesmärgi saavutamisele, et rannarootsi pärandkultuur on igapäevaselt nähtav ja käibel, moodustades olulise osa piirkonna identiteedist, elamise, töötamise ja külastatavuse põhjustest.

3.4. Turismi potentsiaal

Suur osa vastanutest hindab rannarootsi kultuuripärandi nähtavust, teadlikkust, sellelast informatsiooni ning kaasamist puudulikuks.

Graafik 15: Rannarootsi kultuuri ja pärandi tugevam sidumine toote-ja teenusearendusega. Vastajatel oli võimalik määrata, kui nõus on nad nimetatud väidetega ('täiesti nõus', 'pigem nõus', 'pigem ei ole nõus', 'üldse ei ole nõus' ja 'ei oska öelda'). Allpool on võrdluseks välja toodud 'täiesti nõus' ja 'pigem nõus' tulemused kokku liidetuna.

Vastajatel oli võimalus ka vabas vormis nimetada kuni kolm kõige suurema potentsiaaliga rannarootsi kultuuriga seotud turismiobjekti, sihtkohta või nähtust piirkonnas (Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald, Vormsi vald). Enim mainiti Rannarootsi muuseumi (160 korda) ning kõike sellega seonduvat (tegevused, väljapanekud). Samuti toodi ülekaalukalt esile Vormsi saart (132 korda) (sh surnuaed, talumuuseum, majakas, kabelid) ja Noarootsi poolsaart tervikuna (82 korda) (sh kirikud, surnuaiad, majad, loodus, kool, gümnaasium). Mõnel üksikul korral mainiti ka Ruhnut ja Osmussaart.

Nimetati ka Haapsalu linna (48 korda) ning sellega seoses eelkõige linnust, aga ka näiteks rongijaama, arhitektuuri laiemalt. Lisaks toodi esile ka väikesadamaid ja saari kokku (42 korda) (nt Dirham, Nõva, Hara, Österby) ning piirkonna looduslikku eripära. Mõnel korral mainiti ka talharpat, Ilon Wiklandi muuseumit, laulu-ja tantsupeo traditsiooni, käsitööseelste ning talgute tegevust. Üsikusid vastajad panid kirja ka erinevaid temaatilisi festivale, mis ei ole küll seotud rannarootsi kultuuriga, kuid toimuvad kas ajaloolistes hoonetes või piirkonnas laiemalt (sh Augustibluus, Öudusfilmide festivalid, Valgete Ööde festival, veinifestival).

Ootus

Selge ootus rannarootsi kultuuri ja pärandi suuremale tutvustamisele ja kommunikeerimisele oli nähtav mitte ainult turismi teemalistest küsimustest, vaid ka läbivalt kogu küsimustikust. Antud punkti ootused süstematiseeritud ja eri valdkondade ning isikute koostööl põhinevatele kommunikatsioonitegevustele kattuvad muuhulgas Rannarootsi kultuuriruumi strateegia strateegilistes eesmärkides tegevuses 3.

Graafikut 15 näitab, et rannarootsi kultuuripärand on vastajate hinnangul piirkonnas üsna hästi esile toodud, samas kui üldine teadlikkus rannarootsi kultuurist on sellega võrreldes madal. Siinkohal on taas kohane viidata joonistele 1 ja 3 ning tabelile 1 ja rõhutada, et teadlikkust aitavad tõsta mudelis õpetamise/mõtestamise elemendile suunatud tegevused. Läbi nende tegevuste ning teadlike õpetajate/mentorite juhendamisel peab inimene paratamatult mõtlema oma identiteedile ning selle suhtele rannarootsi identiteediga.

Kommentaariid

Uuringutulemused turismi potentsiaali osas näitavad selget vajadust kavandatavale projektile ning selle eesmärkide elluviimisele, kuna projekti tulemusel on rannarootsi pärandkultuur igapäevaselt nähtav ja käibel, moodustades olulise osa piirkonna identiteedist, elamise, töötamise ja külastatavuse põhjustest. Läbi nimetatud projekti saab rannarootsi pärandkultuur olema elus ja arenev ning Läänemaa äärealad on elujõulised, püsiva ja kasvava elanikkonnaga. Lisaks on moodustunud kolm selgelt nähtavat rannarootsi pärandkultuuri tõmbekeskust - Haapsalu, Noarootsi, Vormsi.

Põhirõhk võiks kindlasti olla suunatud tugevamalt loodusturismile, sh kulturitegevuste põimimisele loodusturismiga (vt ka Lääne maakonna arengukava 2035+ ning punkt 6.2.3 Päranditurism Eestis). Loodusturismi sihtrühmad on väga erinevad ja mitmekesised ning siinkohal pole takistuseks ka keel ega kultuurilise mälu/tausta puudumine. Siiski tuleks arvestada ka kohaliku kogukonna arvamusega ning saavutatud peaks olema kogukonna heakskiit (Päranditurism Eestis).

Omanäoline rannarootsi kultuur pakub suuremat huvi just skandinaavia külalistele (Päranditurism Eestis).

Soovitused tulevasteks uurimissuundadeks

Läbiviidud uuringu põhjal saab välja tuua 4 olulist teemat, mille osas oleks kasulik tulevikus täiendavalt andmeid koguda ja analüüsida:

- Intervjuud ja grüpiintervjuud kogukonna liikmetega, hariduse/huvihariduse/kultuuriosaluse teemal ,et paremini mõista ning (detailselt) planeerida oodatud tegevusi mainitud valdkondades.
- Intervjuud ettevõtjatega paremaks kommunikatsioonimaterjalide ja meetodite planeerimiseks ning teostamiseks rannarootsi kultuuri tutvustamise alal.
- Küsimustikule vastanute poolt väljatoodud turismiobjektide ning kultuurisündmuste/tegevuste sisuline ülevaade nii olemasolevate materjalide kui ka intervjuude põhjal objektide/sündmuste korraldajatega, eesmärgiga välja töötada ja toetada koostöömudeleid heade praktikate näitel.
- Piirkonda külastavate turistide laiapõhjaline uuring.

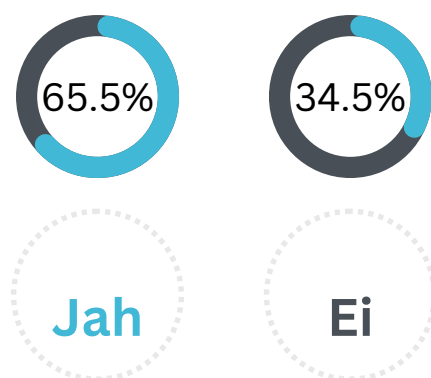

EESTIROOTSLASTE VAADE

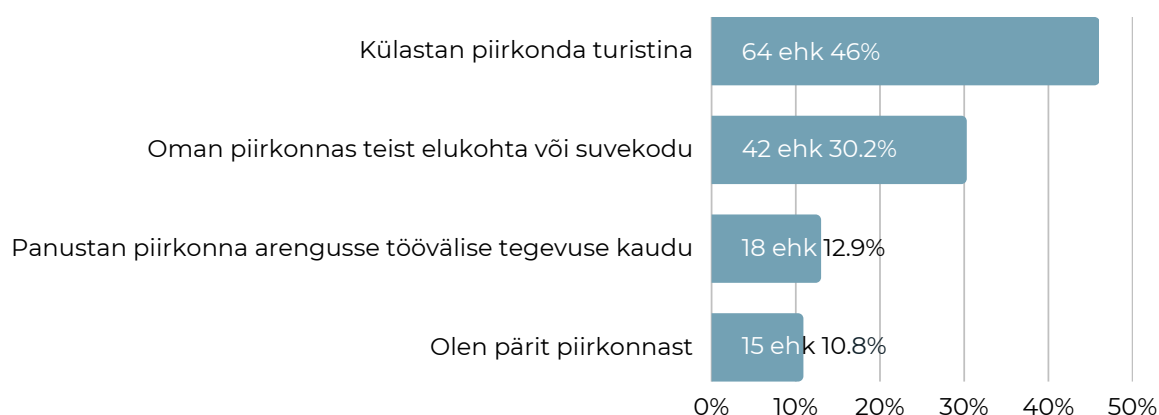
4.1. Eestirootslaste vaade

Lisaks põhiuurimusele viidi tellija soovil läbi ka väiksemahulisem lisauuring eestirootslaste kogukonnas Rootsis. Selle tarvis koostati eraldi küsimustik, mis tõlgiti rootsi keelde ning mida tellija levitas Rootsis. Küsimustiku eesmärgiks oli uurida Rootsis elavate eestirootslaste enesemääratluse, rannarootsi kultuuri ja pärandi ning suhete kohta Eesti kogukonna ja ajaloolise rannarootsi kultuuriruumiga. Küsimustik koosnes kaheksast suletud küsimusest. Kokku laekus küsimustikule 139 vastust. Vastajate keskmine vanus oli 66 aastat. Küsimustiku põhitulemused on alljärgnevalt kokku võetud.

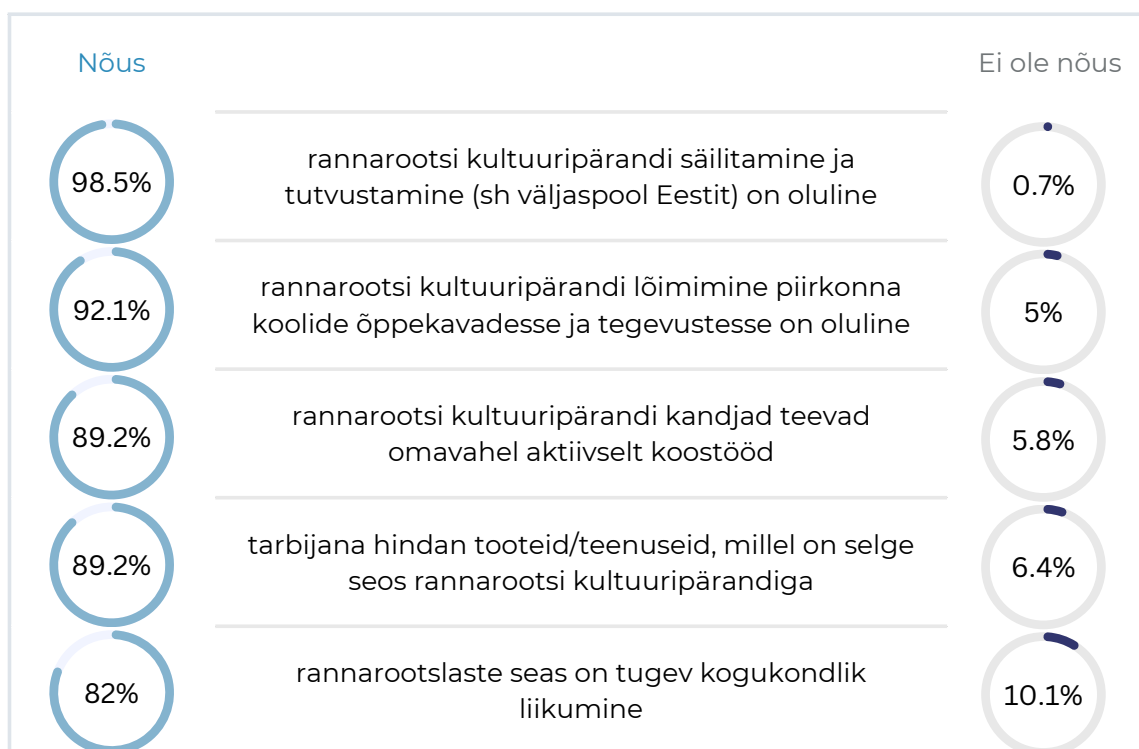
Graafik 16: Vastus küsimusele, kas vastaja peab ennast rannarootslaseks (eestirootslaseks).

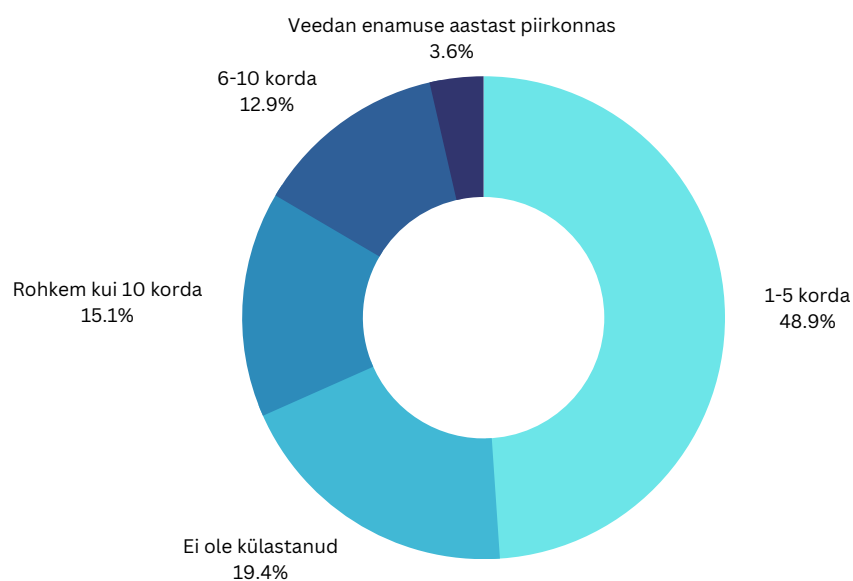
Graafik 17: Vastajate seos uuringu piirkonnaga (Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald, Vormsi vald). Vastajad said valida kõik sobilikud variandid.

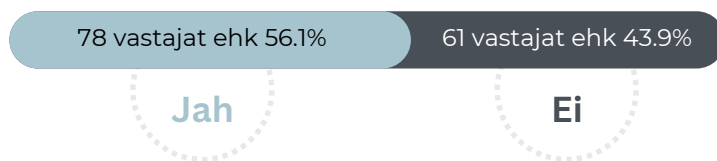
Graafik 18: Vastajatelt küsiti, kuivõrd nõus on nad allolevate väidetega ('täiesti nõus', 'pigem nõus', 'pigem ei ole nõus', 'üldse ei ole nõus' ja 'ei oska öelda'). Graafikus on võrdluseks välja toodud 'täiesti nõus' ja 'pigem nõus' kokku liidetuna ning 'pigem ei ole nõus' ja 'üldse ei ole nõus' kokku liidetuna.

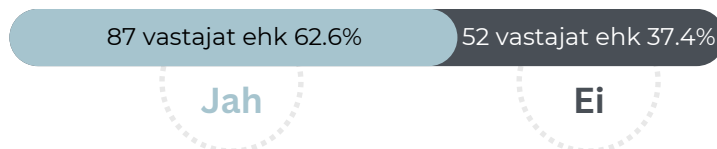
Graafik 19: Kui tihti on vastajad piirkonda viimase 5 aasta jooksul külastanud.

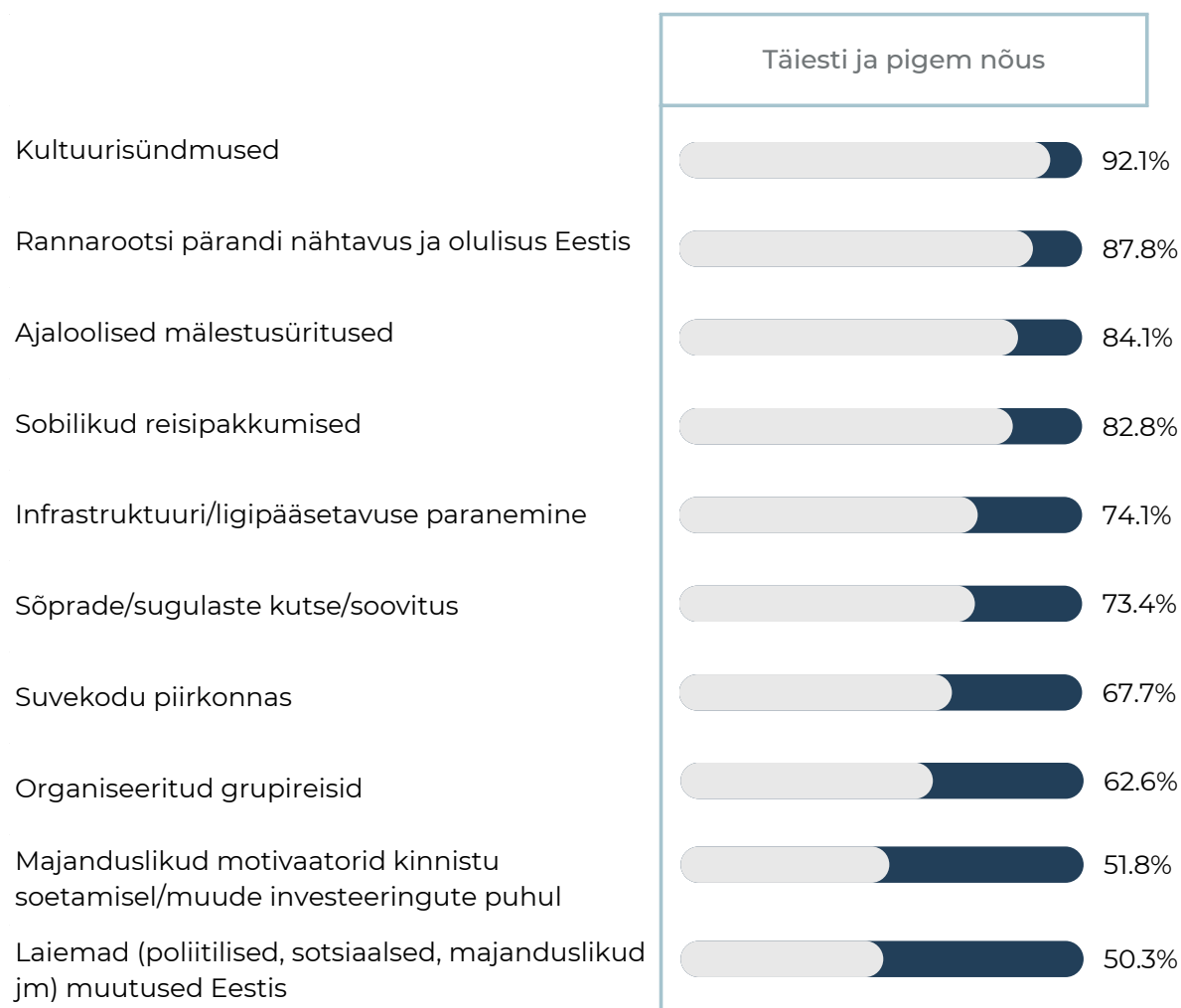
Graafik 20: Kas vastajad on osalenud eestirootsi seltsitegevuses välismaal

Graafik 21: Kas vastajad sooviksid piirkonnaga rohkem seotud olla

Graafik 22: Motivaatorid senisest aktiivsemalt piirkonnaga kontakti otsima (nt külastama, investeerima). Vastajatel oli võimalik määrata, kui võrd nõus on nad nimetatud väidetega ('täiesti nõus', 'pigem nõus', 'pigem ei ole nõus', 'üldse ei ole nõus' ja 'ei oska öelda'). Allpool on võrdluseks välja toodud 'täiesti nõus' ja 'pigem nõus' tulemused kokku liidetuna.

Kommentaariid

Vastutest lähtub, et 65,5 % vastanutest peab ennast rannarootslaseks, mis on loogiline, kuna Rootsis elava kogukonna (ajalooline) seos rannarootsi kultuuripärandiga on tugev. Paljud omavad uuringu piirkonnas suvekodu/kinnisvara ning külastavad piirkonda turistina.

Sellegipoolest leiab 80% vastanutest, et nad sooviksid piirkonnaga veelgi enam seotud olla ning muuhulgas motiveeriksid neid selleks kultuurisündmused, rannarootsi kultuuripärandi nähtavus ja olulisus Eestis, ajaloolised mälestusüritused, aga ka reisipakkumised, infrastruktuuri/ligipääsetavuse paranemine, sõprade/sugulaste soovitus. Kusjuures 20% pole viimase 5 aasta jooksul Eestit külastanud ning pea 50% on seda teinud 1-5 korda. Kokkuvõttes on vastanud heaks sihtrühmaks turismitegevuse planeerimiseks ning laiendamiseks.

Arvestades vastanute tugevat seost nii rannarootsi kultuuripärandi kui ka eestirootsi seltsitegevusega ning seda, et suurimaks motivaatoriks piirkonnaga kontakti otsida peetakse kultuurisündmusi, saab välja tuua rea soovitusi turismivaldkonna arenduseks piirkonnas:

- Arendada nn täiskogemuse pakette, kus osalejad saavad planeerida reisi (või grupireisi) logistika, majutuse (soovi korral), kohalikul pärandil põhineva toitlustuse seotuna kultuurisündmus(t)ega. See hõlmab nii juba käimasolevaid kultuurisündmusi (nt erinevad laadad, laulu- ja tantsupidu, Valgete ööde festival jne) kui ka uute ja unikaalsete kultuurisündmuste pakkumist.
- Pakkuda seotuna ajaloolisi mälestusüritusi ja loodusturismi, kus on võimalik kasutada ära erinevaid turismi ja loomemajanduse valdkonna pakkumisi seotult (nt paadimatk ajaloolistesse matmispaikadesse ning teenistus kirikus hilisema õhtusöögiga kodukohvikus).
- Seoste tugevdamine ning mälestuste/kogemuse vahetamine Rootsi ja Eesti rannarootsi kogukondade vahel. Mõlemad uuringute sihtrühmad pidasid tugevat kogukonda ning rannarootsi kultuuripärandi säilitamist, tutvustamist ja edasikandmist olulisteks väärtusteks. Samuti peeti oluliseks rootsi keele õpet ja kasutamist. Siinkohal seoste tugevdamine ja ühisüritused kahe kogukonna vahel oleks oluliseks tegevuseks.

5. Raporti koostamisel kasutatud dokumendid ja allikad

- Rannarootsi kultuuriruumi strateegia 2021-2025 hetkeolukord, <https://eestirootslane.ee/wp-content/uploads/2022/10/Hetkeolukord.pdf>
- Rannarootsi kultuuriruumi strateegia 2021-2025 strateegilised eesmärgid, <https://eestirootslane.ee/wp-content/uploads/2022/10/Strateegilised-eesmargid.pdf>
- Lääne maakonna arengustrateegia 2035+ <https://www.haapsalu.ee/documents/377464/21126605/Lääne+maakonna+arengustrateegia+2035%2B.pdf/08d5e0b7-b6d3-4aad-99dc-18f11778dc68>
- Valk, H. Päranditurism Eestis: potentsiaal ja arenguvõiamalused, lõpparuanne 2021
- SALM Arengukava, 2021. https://salm.ee/wp-content/uploads/2021/10/arengukava_salm_2022-2025.pdf
- Rannarootsi muuseum, <https://www.aiboland.ee>
- <https://visitaiboland.ee/rannarootslased/kogukond/ajalugu/>

Tsitaate küsimustikest

3-5 sõna rannarootsluse kohta:

- "Meri, rootsi keel, kasinus"
- "Töökas, salliv, uhke"
- ""Bullerby" tüüpi külad, seosed merega, rahvarõivad"
- "Sumbkülad, rannakalandus, kogukondlikkus, traditsioonid, iseteadlikkus"
- "Mälestused ja mälestuste mälestused, lastel omalaadne uhkustunne teistest erineva päritolu üle"
- "Muuseum, Ülo"

Põhjused elukoha valikul:

- "Minu valik sai paika sündimisega. Pole põhjust oma suurepärasest elukeskkonnast lahkuda. Mõeldes nendele, kellel sünnikohaga nii palju pole vedanud ning kes alles mõtlevad, kas on mõistlik Läänemaale asuda, peaks ühendus naabritega (Pärnu, Tallinn) olema oluliselt parem (rong kindlasti). Ning mida noorem rahvas, seda tähtsam on pidude ja muude kultuuriürituste roll. Suviste nädalavahetuste kultuurikalender on tihedalt täis. Talvel suht hõredavõitu. Võiks algata mõne traditsiooni, mis hingematvalt palju ei maksaks aga hea korraldamise juures haaraks kaasa palju inimesi. Näiteks teeks iga aasta esimesele aprillile lähimal nädalavahetusel ülelinnalise / ülemaakonnalise karnevali. Lapsi poleks vaja selleks sundida. Küll hiljem vanemadki lustima tuleks. Jne, jne."
- "Kodutunne peab tekkima. Tunne, et sind oodatakse ja ka kultuuriruum peab kõnetama."
- "Vaiksed ja kultuursed naabrid, mürareostuse puudumine, võimalus liikuda looduses."
- "Mitu põlve esivanemaid on olnud paiksed. Sain tagasi vanavanemate maa ja tunnen end seal pensionärina mõnusalt."

Põletavad probleemid:

- "Kultuuritöötajate madalad palgad linna allasutustes. Arendamist vajab piirkonna ühtne ja järjepidev turundamine turismi sihtkohana. Linnaruum vajab rohkem läbimõeldud planeerimist, et olla mugav elukeskkond."
- "Tuleb arvestada et rahvas jääb aina vanemaks. Seega on vaja 1) Meelitada vananevate, pensionile jäävate arstide ja õpetajate asemele noori. See tähendab igale spetsialistile individuaalset lähenemist ja maksab muidugi 2) Korraldada 60+ inimestele sobivaid klubilisi üritusi. Neljapäeva memmede tegevus on kiiduväärne näide. Kuid taadid? 3) Hoolitseda, et kõnniteed oleks korras ja jätkuks piisava tihedusega pinke puhkamiseks."
- "Looduskaitse versus ettevõtlus. Nn suvitajad kipuvad liigselt kamandama."
- "Kogukonnal puudub kooskõimise koht, kogukonna elu ja kaasatus. Uus-läänlastel ei ole kohalike inimeste tõrjuva hoiaku tõttu võimalik jagada ja realiseerida oma teadmiste ja oskuste kompetentsi rannarootsi kultuuri ja Läänemaa heaks, kuna niigi napib töökohti, samas asub piirkonda elama järjest enam inimesi, keda kaasates võidaks kohalik piirkond palju. Linnaruumi rendamine kohaliku elaniku jaoks - Haapsalu on liiga poe keskne, inimestel puudub omavahelise suhtlemise koht."
- "Österbys pole nagu ilusat ja õiget ujumise kohta, seal saab ujuda, aga võiks ilusam olla ja koht ka oma pikniku tekile maas 2. Pürksis pole sopasel ajal hea kõndida ja ei näe Österby ega Paslepat kõndida, samas ei tahaks nagu valgusreostust ka suurendada 3. veel rohkem puid pole kunagi halb mõte."
- "Minu jaoks ei ole saarel probleeme, on ainult võimalused. Kõige suurem väljakutse on teha selgeks teatud inimestele, kes kõige rohkem nurisevad, et asju saab lahendada ka rahulikult ja tuleb selgelt väljendada ennast ja oma soove."

